

RECHT EN EMPIRIE: VAN AMBITIE NAAR REALITEIT IN HET JURIDISCHE ONDERWIJS

Jessie Pool, Rowie Stolk & Gitta Veldt*

Empirisch-juridisch onderzoek naar het recht krijgt steeds meer een plaats binnen de rechtswetenschap. In de opleidingen rechtsgeleerdheid blijft de aandacht voor empirisch onderzoek alsmede voor de daarvoor noodzakelijke onderzoeksvaardigheden echter nog onderbelicht. De auteurs bespreken hoe er in het juridische onderwijs meer aandacht kan komen voor het begrijpen, opzetten en uitvoeren van empirisch-juridisch onderzoek en hoe dit in het curriculum kan worden geïntegreerd.

1 Inleiding

Juridisch onderzoek wordt traditioneel gekenmerkt door een dogmatische benadering: het analyseren en systematiseren van rechtsregels aan de hand van wetgeving, jurisprudentie en literatuur. Hoewel deze methode onmisbaar is voor de rechtswetenschap, kan een empirische benadering een waardevolle aanvulling bieden. Door juridische vraagstukken te onderzoeken met empirische methoden – zoals enquêtes, interviews of systematische data-analyse – kan inzicht worden verkregen in hoe het recht in de praktijk functioneert en welke effecten regelgeving en rechtspraak daadwerkelijk hebben. Toch blijft empirisch-juridisch onderzoek binnen de rechtenstudie vaak onderbelicht. Veel studenten en docenten hebben immers weinig training in empirische methoden en ervaren daardoor uitdagingen bij het opzetten, uitvoeren en beoordelen van empirisch-juridisch onderzoek en onderwijs.

Tegelijkertijd is de belangstelling voor empirisch onderzoek groeiende, zowel bij rechtswetenschappers als in de rechtspraktijk. Om als jurist een bijdrage te kunnen leveren aan grote maatschappelijke uitdagingen, zoals digitalisering, klimaatverandering en globalisering, is een goed begrip van de samenwerking tussen recht en empirische werkelijkheid van cruciaal belang.¹ Inmiddels staan de rechtswetenschappelijke opleidingen op een kantelpunt: veel opleidingen willen meer aandacht besteden aan empirisch-juridisch onderzoek en interdisciplinariteit in het curriculum, maar worstelen met de wijze waarop zij dit kunnen vormgeven. Dit roept de vraag

op hoe er in het juridische onderwijs meer aandacht kan komen voor het begrijpen, opzetten en uitvoeren van empirisch-juridisch onderzoek en hoe dit in het curriculum kan worden geïntegreerd.

Door juridische vraagstukken te onderzoeken met empirische methoden kan inzicht worden verkregen in hoe het recht in de praktijk functioneert en welke effecten regelgeving en rechtspraak daadwerkelijk hebben. Toch blijft empirisch-juridisch onderzoek binnen de rechtenstudie vaak onderbelicht

In deze bijdrage bespreken we drie aspecten die van belang zijn bij het introduceren van empirisch-juridisch onderwijs in het rechtencurriculum. Eerst gaan we kort in op het belang van empirisch-juridisch onderzoek in het onderwijs (par. 2).² Vervolgens belichten we enkele praktische aspecten waarmee rekening moet worden gehouden bij het onderwijzen van empirisch-juridische methoden en het interpreteren en gebruiken van de resultaten van empirisch-juridisch onderzoek in het onderwijs (par. 3). Tot slot

* Mr.dr. J.M.W. Pool is universitair hoofddocent insolventierecht aan de Universiteit Leiden, mr.dr. R. Stolk is universitair docent staats- en bestuursrecht aan de Universiteit Leiden en mr.dr. G.M. Veldt is universitair hoofddocent privaatrecht aan de Universiteit Leiden. Alle auteurs zijn daarnaast betrokken bij het landelijke sectorplan Empirical Legal Studies en het profilerings-thema Recht en Empirie van de Universiteit Leiden.

1 Zie ook G. Veldt, 'Waarom empirisch-juridisch onderzoek en interdisciplinariteit een prominente plek verdienen in het rechtencurriculum', *RdW* 2023, afl. 3, p. 69-75.

2 Zie voor een uitvoerige uiteenzetting de eerdere bijdrage van Veldt en de reactie daarop van T. Arnoldussen, 'Juristen moeten kennis hebben van doctrinair onderzoek en wetenschapsfilosofie', *RdW* 2023, afl. 3, p. 76-83. Zie ook J.M.W. Pool, 'De rechtswetenschapper en empirisch-juridisch onderzoek: vlees noch vis?', *RdW* 2024, afl. 1, p. 94-100.

3 Zie over deze discussie bijvoorbeeld C.J.J.M. Stolker, "Ja geleerd zijn jullie well!": over de status van de rechtswetenschap', *NJB*



Afbeelding: Manon Heinsman | © Ars Aequi

2004, afl. 15, p. 766 e.v., R.A.J. van Gestel & J.B.M. Vranken, 'Rechtswetenschappelijke artikelen: naar criteria voor methodologische verantwoording', *NJB* 2007, afl. 24, p. 1448 e.v., H. Francken, 'Rechtsgeleerdheid in de rij der wetenschappen', *NJB* 2004, afl. 28, p. 1400 e.v. alsmede dat gehele themanummer van *NJB* en J.H. Nieuwenhuis & C.J.J.M. Stolker (red.), *Vooruit met het recht; Wat geldt in de rechtswetenschap als vooruitgang?*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2006.

4 Zie daarvoor Veldt 2023, *Arnoldussen* 2023 en Pool 2024.

5 N.A. Elbers, 'Empirisch juridisch onderzoek: toekomstmuziek of werkelijkheid?', *JV* 2016, afl. 6, p. 43-45; C. Bijleveld, *Research Methods for Empirical Legal Studies: An Introduction*, Den Haag: Eleven 2023, p. 5.

6 Zie bijv. R. van Gestel & G. van Dijk, 'Better regulation through experimental legislation', *European Public Law* (17) 2011, afl. 3, p. 539-553 over het belang van *evidence-based* wetgeving.

illustreren we aan de hand van enkele voorbeelden hoe empirisch-juridische vaardigheden en inzichten kunnen worden verwerkt in de rechtenstudie (par. 4).

Een veelgenoemd voorbeeld om het belang van empirische kennis bij rechters te onderstrepen is de gerechtelijke dwaling in de strafzaak Lucia de B. Denk bijvoorbeeld ook aan bestuursrechters die in omgevingsrechtelijke zaken te maken krijgen met empirische data over risico's in de leefomgeving of complexe stikstofberekeningen

2 Waarom?

Niet iedereen zal het er mee eens zijn dat empirisch-juridische methoden een structurele plek verdienen in de rechtenopleiding. Sommigen stellen dat de kern van de juridische studie juist is gelegen in het begrijpen en toepassen van het recht, en dat empirische vaardigheden dus niet voor iedere student noodzakelijk zijn.³ We hebben eerder toegelicht waarom wij van mening zijn dat een zekere mate van empirische

geletterdheid onmisbaar is voor de moderne jurist.⁴ De rechtspraak is steeds meer doordrongen van empirische data. Zo baseren wetgevers beleidsmaatregelen op onderzoeksresultaten, op grond van beter reguleringsbeleid. Ook moeten rechters soms statistische bewijsvoering beoordelen. Een veelgenoemd voorbeeld om het belang van empirische kennis bij rechters te onderstrepen is de gerechtelijke dwaling in de strafzaak Lucia de B. Denk bijvoorbeeld ook aan bestuursrechters die in omgevingsrechtelijke zaken te maken krijgen met empirische data over risico's in de leefomgeving of complexe stikstofberekeningen. Wat voor de rechters geldt, geldt natuurlijk ook voor advocaten: ook zij krijgen te maken met sociaalwetenschappelijke inzichten in zaken over discriminatie, consumentenbescherming of risicoregulering.

Toch blijft de rechtenopleiding sterk gericht op doctrinaire methoden en wordt er (nog) niet op structurele schaal aandacht besteed aan empirische vaardigheden. Daarmee bedoelen we dat het gebruik van voorbeelden van empirisch-juridisch onderzoek nog te vaak incidenteel is en afhankelijk van bereidheid en individuele kennis van de betrokken docenten. Ook ontbreekt nog vaak een leerlijn waarin de bijbehorende vaardigheden in het curriculum worden verankerd.

Dat is een gemiste kans, want empirisch-juridisch onderzoek helpt om aannames in het recht te toetsen.⁵ Het biedt daarnaast inzicht in hoe wetgeving in de praktijk werkt, welke effecten juridische regels hebben en hoe rechtsnormen zich verhouden tot maatschappelijke realiteiten.⁶ Zonder deze inzichten

dreigt het recht los te raken van de werkelijkheid die zij beoogt te reguleren. Bovendien draagt kennis van empirische methoden bij aan kritisch denken: juristen moeten onderzoeksresultaten kunnen interpreteren, beoordelen op methodologische kwaliteit en duiden binnen een juridische context.⁷ We zijn dan ook verheugd te zien dat op verschillende rechtenfaculteiten (voorzichtige) eerste stappen worden gezet (of aangekondigd) op het gebied van empirisch-juridisch onderwijs. Zo heeft de Leidse rechtenfaculteit in haar Kernvisie over het juridische bacheloronderwijs meermaals het belang van interdisciplinair onderwijs en empirische vaardigheden benadrukt.⁸ Binnen de faculteit wordt in sommige onderzoeksvakken op masterniveau en in het eerste jaar bij het vak Methoden en Technieken van de rechtswetenschap al aandacht besteed aan empirisch-juridisch onderzoek en methoden. Momenteel wordt gewerkt aan een leerlijn interdisciplinariteit, waarbij empirisch-juridisch onderwijs door de gehele bachelor wordt verwoven. Aan de Utrechtse rechtenfaculteit is empirisch-juridisch onderwijs al duurzaam verankerd in de leerlijnen van de opleiding. Zo wordt voor bachelorstudenten vooral ingezet op passieve kennis (zie ook hierna), en heeft het eerstejaarsvak 'Perspectieven op recht' als nieuw leerdoel 'inzicht krijgen in de empirische analyse'. In de masterfase wordt meer ingezet op actieve kennis, waarbij bijvoorbeeld empirisch-juridische kennisclips worden aangeboden voor de afstudeertrajecten, en in de Legal Research Master een verdiepend vak wordt aangeboden over empirisch-juridisch onderzoek. Ook in de rechtenbachelor van de Vrije Universiteit (VU) maken eerstejaars studenten in vakken als Inleiding tot de Rechtswetenschap en Juridische Vaardigheden (passief) kennis met empirisch juridisch onderzoek. Daarnaast biedt de VU een minorvak Recht en Praktijk, waarbij studenten een klein veldonderzoek uitvoeren. Zowel op bachelor- als masterniveau zijn er mogelijkheden om een empirisch-juridische scriptie te schrijven, waarbij in 2023 zelfs voor het eerst de facultaire ELS-Masterscriptieprijs is uitgereikt.

Wat komt erbij kijken als je empirisch-juridisch onderzoek een plaats wilt geven in de rechtenopleiding?

Juist nu op verschillende plekken wordt verkend hoe empirisch-juridisch onderwijs vorm kan krijgen, richten we ons in het vervolg van deze bijdrage op de praktische aspecten: wat komt erbij kijken als je empirisch-juridisch onderzoek een plaats wilt geven in de rechtenopleiding?

3 Met welke praktische aspecten moet je rekening houden als je empirisch-juridisch onderzoek in de rechtenopleiding wilt integreren?

Bij het vormgeven van empirisch-juridisch onderwijs binnen de rechtenopleiding is een belangrijke eerste stap het bepalen van het juiste ambitieniveau. Een rechtenopleiding heeft primair tot doel studenten op te leiden tot rechtswetenschappers, niet tot sociaalwetenschappers. Dat betekent dat de kern van het onderwijs altijd blijft liggen bij het verwerven

van juridische kennis, het begrijpen van juridische systemen en het ontwikkelen van juridische argumentatievaardigheden. Empirisch-juridisch onderzoek kan een aanvulling, maar geen vervanging zijn van deze kern. Het is dus niet nodig – en niet wenselijk – om rechtenstudenten op te leiden tot experts in sociaalwetenschappelijke methoden. De aandacht voor empirisch-juridische methoden mag er niet toe leiden dat er minder ruimte is voor het verwerven van fundamentele juridische kennis en vaardigheden. Waar in sociaalwetenschappelijke opleidingen een significant deel van de ECTS is gereserveerd voor onderwijs in empirische methoden,⁹ is dat voor rechtenstudenten wat ons betreft dus niet nodig. Een basisbegrip van empirisch onderzoek zou echter deel moeten uitmaken van de opleiding van iedere jurist. Dit betekent niet dat elke rechtenstudent een expert in statistiek hoeft te worden, maar wel dat zij passieve geletterdheid ontwikkelen: het vermogen om empirische bevindingen te begrijpen en op juiste wijze te gebruiken in juridische argumentatie.¹⁰ Rechtenstudenten moeten onderzoeksresultaten kunnen begrijpen, kritisch kunnen beoordelen en waar nodig toe kunnen passen in een juridische context.

Op dit moment zijn empirisch-juridische vaardigheden nauwelijks opgenomen in de eindtermen van juridische opleidingen, waardoor het invoeren ervan vraagt om een herbezinning op wat studenten minimaal moeten beheersen

Deze visie heeft gevolgen voor de manier waarop empirische vaardigheden een plek krijgen binnen de eindtermen van de opleiding en het curriculum. Op dit moment zijn empirisch-juridische vaardigheden nauwelijks opgenomen in de eindtermen van juridische opleidingen, waardoor het invoeren ervan vraagt om een herbezinning op wat studenten minimaal moeten beheersen. Bij het vaststellen van de eindtermen en het ambitieniveau is een realistische benadering essentieel: het curriculum is al overvol, en de toevoeging van empirische vaardigheden kan niet ten koste gaan van de basiscompetenties die een jurist nodig heeft. Tegelijkertijd zou het opnemen van empirische vaardigheden in de eindtermen een belangrijke impuls geven aan de structurele integratie ervan in de leerdoelen van de verschillende vakken binnen de opleiding. De uitdaging is dus om een balans te vinden tussen ambitie en haalbaarheid: welke empirische vaardigheden zijn essentieel voor elke rechtenstudent (en verdienen dus een plek in de eindtermen van de rechtenopleiding), en welke kunnen worden aangeboden als verdieping binnen keuzevakken of specifieke masterprogramma's?

Een belangrijke praktische overweging bij het integreren van empirisch-juridisch onderzoek in het rechtenonderwijs is de beschikbare begeleidingscapaciteit. Het onderwijzen van empirische methoden vereist docenten met specifieke expertise, en binnen rechtenfaculteiten is die expertise momenteel nog beperkt aanwezig. De meeste juridische opleidingen zijn traditioneel gericht op doctrinair en normatief

7 H. Pluut, J.M.W. Pool, N. Strohmaier & G.M. Veldt, 'Statistiek in het rechtencurriculum: nut en noodzaak', AA 2021, afl. 1, p. 87-91 (AA20210087).

8 Zie voor meer informatie 'Kernvisie', *universiteitleiden.nl* (laatst geraadpleegd 22 mei 2025).

9 Zie bijvoorbeeld de bachelor Politicologie aan de Universiteit Leiden, met een vak methoden en technieken, twee statistiekvakken, een vak kwalitatieve onderzoeksmethoden, een vak over onderzoeksonderwerp, een vak over kwalitatieve en kwantitatieve data-analyse, en vier vakken waarin inhoud en academische vaardigheden worden gecombineerd (<https://studiegids.universiteitleiden.nl/studies/10106/politicologie-leiden#tab-1>).

10 Pluut e.a. 2021, p. 87-91.

onderzoek, waardoor er relatief weinig docenten zijn die geschoold zijn in en ervaring hebben met empirische methoden, zoals interviews, enquêtes of data-analyse. Dit gebrek aan expertise heeft gevolgen voor zowel de ontwikkeling van nieuwe cursussen als de begeleiding van studenten bij empirische onderzoeksprojecten. Het invoeren van empirisch-juridische onderdelen vraagt dus om een gerichte investering in scholing, professionalisering, de selectie van docenten met empirisch-juridische vaardigheden, en de samenstelling van docententeams per vak. Daarnaast kan samenwerking met andere disciplines – zoals sociologie, criminologie of bestuurskunde – een manier zijn om de benodigde kennis en vaardigheden binnen te halen en juridische studenten toch in contact te brengen met empirische methoden, zonder dat een rechtenfaculteit alles zelf hoeft te ontwikkelen.

Een andere praktische overweging is het civiel effect van de opleiding. Juridische opleidingen leiden studenten op tot juristen, en voor veel studenten is het behalen van het civiel effect – de kwalificatie die toegang geeft tot togaberoepen zoals advocaat of rechter¹¹ – een essentieel doel. Dit betekent dat het curriculum moet blijven voldoen aan de eisen die gesteld worden aan een volwaardige rechtenstudie. Tegelijkertijd is het mogelijk om empirische methoden op een manier te integreren die juist bijdraagt aan een beter begrip van het recht en de werking ervan in de praktijk. Als gezegd kunnen empirische inzichten immers helpen om juridische argumentatie te versterken of de effectiviteit van wetgeving te evalueren. De uitdaging is dus om een balans te vinden tussen vernieuwing en behoud: hoe kan de rechtenopleiding verrijkt worden met empirische elementen zonder afbreuk te doen aan de kerncompetenties die studenten nodig hebben voor hun juridische loopbaan?

Incidentele aandacht voor empirisch-juridisch onderzoek is een belangrijke eerste stap. Studenten blijken vaak enthousiast over deze vorm van onderwijs: ze willen niet alleen weten wat het recht is, maar ook hoe het functioneert in de praktijk. Tegelijkertijd vraagt het aanleren van empirische methoden extra inspanning, zowel van studenten als van docenten

In de praktijk zien we dat empirisch-juridisch onderzoek in juridische opleidingen vooral op masterniveau incidenteel wordt aangeboden, terwijl in de bachelorfase passieve empirische geletterdheid – het kunnen begrijpen en interpreteren van empirisch onderzoek – al vaker aan bod komt. Deze incidentele aandacht voor empirisch-juridisch onderzoek is een belangrijke eerste stap. Studenten blijken vaak enthousiast over deze vorm van onderwijs: ze willen niet alleen

weten wat het recht is, maar ook hoe het functioneert in de praktijk. Tegelijkertijd vraagt het aanleren van empirische methoden extra inspanning, zowel van studenten als van docenten. Bovendien levert het beoordelen van empirisch-juridische vaardigheden uitdagingen op binnen het rechtenonderwijs, waarin de toetsmatrijzen en *rubrics* daar in het beste geval weinig houvast bij bieden en in het slechtste geval in het geheel geen ruimte voor bieden. In de volgende paragraaf bespreken we enkele concrete voorbeelden van hoe empirisch-juridische elementen succesvol zijn geïntegreerd in het onderwijs en welke lessen daaruit te trekken zijn.

4 Enkele voorbeelden van het integreren van empirisch-juridisch onderzoek in de rechtenopleiding

In de bachelorfase wordt empirisch-juridisch onderzoek, zoals gezegd, meestal op een passieve manier geïntroduceerd. Idealiter vindt deze introductie plaats op een gecoördineerde wijze, via bijvoorbeeld een empirisch-juridische of interdisciplinaire leerlijn waarin verschillende reguliere vakken een belangrijke rol kunnen spelen. Denk aan het laten kennismaken van rechtenstudenten met sociaalwetenschappelijke onderzoeksmethoden in een methodenvak, waarin studenten kunnen leren juridisch-dogmatische en empirische onderzoeksvragen van elkaar te onderscheiden en kort kennismaken met verschillende juridische en sociaalwetenschappelijke onderzoeksmethoden en hun bijbehorende voor- en nadelen. Vervolgens kunnen in reguliere vakken de voor dat rechtsgebied relevante publicaties over empirisch onderzoek worden besproken, zoals een studie over hoe rechters omgaan met discretionaire bevoegdheden of een onderzoek naar de effectiviteit van bepaalde juridische procedures in de praktijk. Studenten kunnen dan bijvoorbeeld de opdracht krijgen om de onderzoeksvraag, methodologie en resultaten kritisch te analyseren en te bespreken in relatie tot het juridische kader. Dit helpt hen niet alleen om empirisch onderzoek beter te begrijpen, maar ook om te reflecteren op de relatie tussen wetgeving en de praktijk. Een dergelijke opdracht hoeft niet iedere onderwijsweek terug te komen, maar aandacht ervoor in een bepaalde week van het vak kan nadere kennis over de achtergrond en inbedding van de materieelrechtelijke stof geven, leiden tot algehele verbetering van de vaardigheden van studenten en het wetenschappelijke gehalte van de rechtenstudie verbeteren.

Een andere laagdrempelige manier om empirisch onderzoek onder de aandacht te brengen is door gebruik te maken van empirisch-juridische expertise die aanwezig is binnen rechtenfaculteiten, bijvoorbeeld door een criminoloog of rechtssocioloog via een gastcollege studenten te laten zien hoe empirisch onderzoek juridische problemen vanuit een ander perspectief kan belichten. Empirisch-juridisch onderwijs kan eventueel worden ondersteund met kennisclips waarin onderzoekers (al dan niet met een interdisciplinaire achtergrond) uitleggen hoe zij empirische methoden gebruiken om juridische vraagstukken te bestuderen. Dat heeft vanuit het docentenperspectief als bijkomend voordeel dat de tijdsinvestering beperkt is en de kennis ook kan worden gedeeld binnen vakken waarin de docent zelf over minder empirisch-juridische expertise beschikt.

¹¹ Zie het Convenant inzake civiel effect, 22 maart 2016: www.advocatenorde.nl/document/20160322-convenant-civiel-effect-1.

Hoewel passieve geletterdheid voor de meeste rechtenstudenten zal volstaan, is het goed denkbaar dat sommige rechtenstudenten behoefte hebben aan meer (actievere) kennis en vaardigheden met betrekking tot empirisch-juridisch onderzoek. Daarvoor kunnen keuzevakken of minoren over empirisch-juridisch onderzoek uitkomst bieden. Waar in de reguliere vakken veelal geen tijd zal zijn voor actief empirisch onderzoek (het aanleren van de benodigde vaardigheden, dataverzameling en -analyse vragen immers om veel tijd en meerdere onderwijsbijeenkomsten), kunnen keuzevakken of minoren een selecte, geïnteresseerde en gemotiveerde groep studenten meer diepgang bieden. Hierin kunnen bijvoorbeeld maatschappelijke uitdagingen op interdisciplinaire wijze worden benaderd, met aandacht voor zowel de inzichten als de methoden uit andere relevante disciplines. Wellicht zou voor deze groep studenten zelfs de mogelijkheid kunnen worden aangeboden om een bachelorscriptie te schrijven met een empirisch-juridische component.¹²

In de masterfase is er meer ruimte voor actievere toepassing op basaal niveau. Een goed voorbeeld is een methodevak waarin studenten leren hoe ze empirische onderzoekstechnieken kunnen inzetten om juridisch relevante vragen te beantwoorden. Ze kunnen bijvoorbeeld een eenvoudig onderzoeksdesign opstellen voor een vraag als: 'Hoe ervaren burgers de toegankelijkheid van juridische loketten?' of 'Welke factoren spelen een rol in de naleving van contractuele afspraken in een bepaalde sector?' In plaats van een volledig onderzoek uit te voeren, kunnen studenten enkele interviews afnemen of een kleine dataset analyseren. Ook binnen scripties wordt soms ruimte geboden voor een empirische component. Zo kunnen studenten bijvoorbeeld een dossieranalyse uitvoeren van uitspraken binnen een specifiek rechtsgebied, een korte enquête houden onder juridische professionals of rechtzoekenden, of enkele interviews afnemen met rechters of advocaten over de toepassing van een bepaalde juridische norm. In de praktijk blijkt dat studenten deze mogelijkheid waarderen, maar dat ze ook tegen uitdagingen aanlopen, zoals beperkte tijd en gebrek aan ervaring met empirische methoden. Daarom is het belangrijk om de omvang van empirisch onderzoek in de master beheersbaar te houden en studenten hierin goed te begeleiden.

Deze voorbeelden laten zien dat aandacht voor empirisch-juridisch onderzoek en bijbehorende vaardigheden in het curriculum snel kan versnipperen. Een samenhangende leerlijn voor empirisch-juridische vaardigheden is daarom essentieel, omdat deze

vaardigheden niet binnen één juridisch subdomein vallen. Traditionele juridische vakken bouwen logisch op elkaar voort en zijn verankerd in vakgroepen, waardoor de onderlinge samenhang vanzelfsprekender is. Empirisch-juridisch onderwijs overstijgt echter vakgebieden, waardoor het lastiger is om de opbouw en afstemming te bewaken. Zonder een expliciete leerlijn bestaat het risico dat studenten versnipperde kennis opdoen. Daarom is het belangrijk om aandacht te besteden aan de integratie en systematische ontwikkeling van deze vaardigheden binnen het curriculum.

Het integreren van empirisch-juridisch onderzoek in de rechtenopleiding biedt waardevolle kansen om studenten een breder perspectief op het recht mee te geven

5 Conclusie

Het integreren van empirisch-juridisch onderzoek in de rechtenopleiding biedt waardevolle kansen om studenten een breder perspectief op het recht mee te geven. Door hen al in de bachelorfase op een toegankelijke manier in aanraking te laten komen met empirische inzichten en in de masterfase kleinschalige empirische onderzoeksmogelijkheden te bieden, kunnen zij beter begrijpen hoe het recht in de praktijk functioneert. Tegelijkertijd blijft het essentieel om realistische keuzes te maken: rechtenonderwijs blijft in de eerste plaats juridisch van aard, en de invoering van empirische elementen moet aansluiten bij de mogelijkheden van de opleiding en de begeleidingscapaciteit.

Bij het vormgeven van dit onderwijs kunnen initiatieven zoals de ELS Academy een belangrijke rol spelen.¹³ Door samenwerking tussen faculteiten te bevorderen, expertise uit te wisselen en docenten te ondersteunen bij het ontwikkelen van empirisch-juridische cursussen, kan deze academie helpen om empirische methoden structureel en effectief in het rechtenonderwijs te integreren. Als faculteiten deze balans goed weten te vinden en gebruikmaken van bestaande kennis en netwerken, kan empirisch-juridisch onderzoek een waardevolle aanvulling vormen op de academische en professionele vorming van rechtenstudenten.

¹² Dit gebeurt nu al incidenteel, zo bleek uit o.a. diverse workshops die in Leiden zijn georganiseerd.

¹³ Voor meer informatie zie elsacademy.nl.